

Михайло О. Вергун¹, Антоніна М. Вергун²

ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УПРАВЛІННІ ВИЩОЮ ОСВІТОЮ

У статті розглядаються ключові детермінанти розвитку академічного підприємництва в управлінській парадигмі вищої освіти, що включають інституційні, організаційні, фінансові, культурні, соціальні, технологічні та партнерські аспекти. Підкреслено важливість інтеграції університетів у глобальну інноваційну економіку, забезпечення гармонійної взаємодії між науковою діяльністю, освітнім процесом та бізнес-середовищем. Автори вважають, що для успішного розвитку академічного підприємництва необхідно адаптувати організаційні структури університетів та державну політику до змінюваного ринкового середовища. Зокрема, важливо створювати сприятливе правове та фінансове середовище для трансферу технологій, розвитку інноваційних бізнес-моделей та підтримки стартапів. Підкреслено також важливість культурних змін у вищій освіті, що сприяють формуванню підприємницької культури серед студентів і викладачів. У статті акцентовано увагу на тому, як сучасні технології, такі як штучний інтелект і блокчейн, можуть стати важливим інструментом для розвитку академічного підприємництва.

Ключові слова: академічне підприємництво, інноваційна економіка, трансфер знань, управлінська парадигма, інституційні детермінанти, науково-дослідна діяльність, інфраструктура університетів, державна політика, стратегічне планування.

Табл. 4. Літ. 10.

DOI: 10.32752/1993-6788-2024-1-281-169-182

Mykhailo O. Verhun, Antonina M. Verhun

DETERMINANTS OF THE DEVELOPMENT OF ACADEMIC ENTREPRENEURSHIP IN HIGHER EDUCATION MANAGEMENT

The article examines the key determinants of the development of academic entrepreneurship in the management paradigm of higher education, including institutional, organizational, financial, cultural, social, technological and partnership aspects. The importance of integrating universities into the global innovation economy, ensuring harmonious interaction between scientific activity, the educational process and the business environment is emphasized. The authors believe that for the successful development of academic entrepreneurship, it is necessary to adapt the organizational structures of universities and state policy to the changing market environment. In particular, it is important to create a favorable legal and financial environment for technology transfer, the development of innovative business models and support for startups. The importance of cultural changes in higher education that contribute to the formation of an entrepreneurial culture among students and teachers is also emphasized. The article focuses on how modern technologies, such as artificial intelligence and blockchain, can become an important tool for the development of academic entrepreneurship.

Keywords: academic entrepreneurship, innovation economics, knowledge transfer, management paradigm, institutional determinants, research activities, university infrastructure, public policy, strategic planning.

Peer-reviewed, approved and placed: 11.11.2024.

Постановка проблеми. Академічне підприємництво в сучасних умовах набуває стратегічного значення для розвитку інноваційної економіки та трансформації університетів у центри генерації нових ідей, технологій і

¹ Kyiv National University of Technologies and Design. Ukraine.

² Kyiv National University of Technologies and Design. Ukraine.

бізнес-моделей. В умовах глобалізації, швидкого технологічного прогресу та інтеграції ринків виникає необхідність переосмислення ролі закладів вищої освіти. Університети вже не можуть обмежуватися лише функціями передачі знань та проведення фундаментальних досліджень вони повинні активно впроваджувати результати своїх досліджень у реальну економіку.

Актуальність дослідження зумовлена потребою у системних змінах в управлінських підходах університетів, які мають адаптувати свої організаційні моделі до сучасних викликів і запитів ринку. Розвиток академічного підприємництва сприяє посиленню взаємодії між університетами, бізнесом та державними інституціями, що є ключовим фактором для формування стійких інноваційних екосистем, що забезпечує не лише підвищення конкурентоспроможності університетів, а й створює можливості для економічного зростання та вирішення важливих соціально-економічних проблем.

Сучасна вища освіта потребує інтеграції підприємницьких ініціатив у наукову та освітню діяльність, що дозволяє не лише розвивати інноваційний потенціал студентів і викладачів, але й формувати нові економічні потоки на основі комерціалізації наукових розробок. У цьому контексті визначення ключових детермінант розвитку академічного підприємництва є важливим кроком для створення ефективної моделі його впровадження.

Зважаючи на роль сучасних технологій, зміну культурних цінностей і глобальні економічні виклики, дослідження питання академічного підприємництва є своєчасним і необхідним. Воно дозволяє університетам стати не лише джерелом знань, але й потужним гравцем на ринку інновацій, що сприяє сталому розвитку суспільства та економіки загалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останні дослідження в галузі академічного підприємництва зосереджуються на аналізі інноваційних моделей і стратегій університетів, які все більше стають активними учасниками інноваційних екосистем. Зокрема, дослідники акцентують увагу на переході від традиційних підходів до більш гнучких моделей співпраці між університетами, бізнесом і державою для розвитку технологій і комерціалізації досліджень (Т. Белялов, І. Грищенко, С. Жуков, В. Кирилюк, В. Подольна тощо) [1-2; 4-6; 8-10]. Важливим аспектом є також дослідження механізмів трансферу знань, де інфраструктура, така як технопарки, інкубатори і акселератори, відіграє ключову роль у підтримці стартапів і підприємців (Л. Волошенюк, О. Кубай, В. Мисилук тощо) [3; 7].

Однією з важливих тем є розвиток підприємницької культури серед науковців і студентів, оскільки саме це дозволяє знизити бар'єри для комерціалізації наукових розробок, що часто стикаються з труднощами через ризики і відсутність підтримки. У цьому контексті досліджується й роль венчурного капіталу, що сприяє розвитку стартапів, що виникають на базі наукових досліджень [2-7]. Дослідження також показують важливість міжнародного співробітництва і створення глобальних мереж для обміну досвідом і ресурсами, що дозволяє прискорити технологічний трансфер і підтримати розвиток високих технологій у світі [1-6]. Всі ці чинники є основою для розвитку академічного підприємництва та трансферу знань, і їх взаємодія має значний потенціал для зростання інноваційного середовища.

Метою дослідження є аналіз ключових детермінантів розвитку академічного підприємництва та визначення основних чинників, які впливають на процес комерціалізації наукових розробок, а також дослідження механізмів трансферу знань між університетами, бізнесом та державою.

Основні результати дослідження. Академічне підприємництво є ключовим елементом сучасної вищої освіти, яке зростає як важлива складова інноваційної економіки. В умовах глобалізації та інтеграції ринків, університети стають важливими акторами, що сприяють не лише виробництву знань, а й їх трансферу в економічну сферу. Розвиток академічного підприємництва вимагає формулювання чітких детермінант, які визначають темпи і напрямки цієї трансформації в управлінській парадигмі.

За нашим баченням, детермінанти розвитку академічного підприємництва в управлінській парадигмі вищої освіти — це сукупність внутрішніх і зовнішніх факторів, що визначають ефективність та динамічність інтеграції підприємницьких ініціатив у структуру університетів. Ключові детермінанти взаємодіють у багатогранній системі, де кожен із них сприяє формуванню умов для активного розвитку інноваційних і підприємницьких ініціатив. Вони забезпечують гармонійну взаємодію між науковою діяльністю, освітнім процесом та бізнес-середовищем, сприяючи тому, щоб університети стали не лише осередками знань, але й потужними центрами генерування і комерціалізації нових ідей [3; 5; 7]. Забезпечення ефективної синергії між дослідницькими, освітніми та підприємницькими напрямками діяльності університетів дає можливість сприяти розвитку підприємницької культури серед студентів і викладачів, а також стимулює виникнення нових бізнес-ініціатив, здатних вирішувати глобальні соціально-економічні проблеми [1-2; 4-7]. Відповідно, успішне впровадження цих ініціатив залежить від здатності університетів адаптувати свою організаційну структуру, управлінські процеси та фінансові стратегії до вимог швидко змінюваного ринкового середовища. У таблиці 1 відображено ключові аспекти синергії дослідницької, освітньої та підприємницької діяльності університетів, що сприяє розвитку академічного підприємництва (табл. 1).

Таблиця 1. Ключові аспекти синергії дослідницької, освітньої та підприємницької діяльності університетів, запропоновано авторами

Ключові аспекти	Зміст
Синергія між дослідницькими, освітніми та підприємницькими напрямками	Забезпечує розвиток підприємницької культури серед студентів і викладачів, стимулює створення інноваційних бізнес-ініціатив.
Підприємницька культура	Формує готовність до ризику, креативність і орієнтацію на вирішення глобальних соціально-економічних викликів.
Нові бізнес-ініціативи	Спрямовані на вирішення актуальних проблем суспільства через впровадження інноваційних рішень.
Адаптація організаційної структури університету	Є ключовим чинником успішної реалізації підприємницьких проектів у динамічному ринковому середовищі.
Управлінські процеси та фінансові стратегії	Вимагають гнучкості та відповідності сучасним ринковим викликам для забезпечення довгострокової стійкості.

Таким чином, розвиток академічного підприємництва вимагає не лише системних змін у підходах до управління, але й гнучкості та готовності до швидкої адаптації, що дозволяє університетам не тільки підтримувати високий рівень наукових досягнень, але й інтегрувати їх у практичний бізнес-контекст, де вони можуть приносити реальну економічну та соціальну цінність.

Детермінанти розвитку академічного підприємництва в управлінській парадигмі вищої освіти охоплюють інституційні, організаційні, фінансові, культурні, соціальні, технологічні та партнерські аспекти, які разом формують сприятливе середовище для комерціалізації наукових розробок, створення інноваційних бізнес-моделей і розвитку взаємодії між науковою, освітньою та бізнесовою сферами вищої освіти. Вони визначають напрямки стратегічних перетворень і сприяють активній інтеграції університетів у глобальну інноваційну економіку.

Інституційні детермінанти є основою академічного підприємництва. ЗВО, як автономні інститути, повинні мати чітку організаційну структуру, яка підтримує інноваційні ініціативи та науково-дослідну діяльність. Внутрішня інфраструктура університету, включаючи науково-дослідні лабораторії, бізнес-інкубатори, трансфер технологій та інновацій, відіграє важливу роль у створенні умов для розвитку академічного підприємництва. Однак сама інституційна структура потребує постійної адаптації до змінюваних умов науково-освітнього середовища та потреб ринку праці. Крім того, важливою є роль державної політики у підтримці та стимулюванні академічного підприємництва. Законодавчі ініціативи, що визначають межі академічного бізнесу та наукової діяльності, повинні бути спрямовані на створення сприятливого правового середовища. Інституційні детермінанти розвитку академічного підприємництва не обмежуються лише організаційною структурою або інфраструктурою університетів. Вони також включають глибоке переплетення внутрішніх механізмів управління та стратегічного планування, які забезпечують систематичну підтримку інновацій. Університети мають стати не лише виробниками знань, але й інтеграторами нових ідей у реальний бізнес-середовище, що передбачає, що академічні інституції повинні створювати умови для безперервного науково-практичного циклу, де кожен дослідницький проєкт має потенціал для подальшої комерціалізації, а не просто академічного визнання.

Таким чином, внутрішня структура університету повинна забезпечувати не тільки ефективне управління дослідницькими та інноваційними ініціативами, але й сприяти створенню нових взаємодій між академічною спільнотою та зовнішніми партнерами — державними установами, приватним сектором, інвесторами. Відсутність таких інтеграційних механізмів може призвести до "ізоляції" наукових розробок від реального економічного контексту, обмежуючи можливості для їх практичного застосування.

Державна політика у цьому контексті повинна бути не лише підтримкою, але й каталізатором для змін. Створення нормативно-правових умов, що дозволяють університетам бути більш гнучкими у впровадженні інновацій та трансфері технологій, має стати основою стратегії національної економіки [7-

10]. Однак важливо, щоб ці ініціативи не лише реагували на виклики часу, але й формували нові тенденції у розвитку освітньо-наукових екосистем, що означає, що в державних програмах має бути закладена підтримка не тільки в плані фінансування, але й у контексті юридичних та організаційних змін, що дозволяють університетам ефективно функціонувати в умовах глобальних змін у науково-технічному прогресі та ринковій кон'юктурі. У таблиці 2 відображено основні напрями державної політики розвитку академічного підприємництва (табл. 2).

Таблиця 2. Напрями державної політики розвитку академічного підприємництва, запропоновано авторами

Напрями	Зміст
Підтримка інноваційної діяльності	Створення сприятливих умов для впровадження інновацій у діяльність університетів, що включає розвиток інноваційної інфраструктури та доступ до фінансових ресурсів.
Нормативно-правове забезпечення	Розробка законодавчих актів, які сприяють більшій автономії університетів у реалізації підприємницьких ініціатив та трансфері технологій.
Фінансова підтримка	Забезпечення університетів грантами, субсидіями та іншими формами фінансової допомоги для розвитку науково-дослідницьких та підприємницьких проєктів.
Трансфер технологій	Підтримка процесу передачі наукових розробок від університетів до бізнесу через технологічні парки, бізнес-інкубатори та інноваційні хаби.
Каталізація співпраці з бізнесом	Заохочення партнерств між університетами та приватними компаніями для створення спільних проєктів і комерціалізації наукових розробок.

Взаємодія держави та університетів у цій сфері повинна мати стратегічний характер, передбачати довгострокові прогнози та підтримку стійких інноваційних екосистем, а не лише короткострокові ініціативи [1-6]. Тільки через синергію між академічною автономією та державним регулюванням можна досягти ефективної інтерпретації ідей на глобальному ринку знань та технологій.

Фінансові та економічні детермінанти передбачають, що фінансова стабільність і доступ до ресурсів є одними з основних факторів, що визначають можливості для розвитку академічного підприємництва. Для університетів, що прагнуть інтегрувати підприємницьку діяльність у свої структури, необхідно забезпечити доступ до фінансування як з боку держави, так і приватного сектора. Система грантів, венчурного фінансування та інвестицій може стати основним джерелом підтримки нових ідей і інновацій, що виникають в університетах. Фінансова підтримка також передбачає необхідність розвитку ефективних моделей монетизації наукових розробок, що дозволяють перетворювати інтелектуальну власність університетів на комерційно життєздатні продукти. Створення венчурних фондів при університетах, підписання угод з бізнесом і державними структурами, що забезпечують фінансування та підтримку стартапів, можуть бути важливими кроками на шляху до стабільного розвитку академічного підприємництва.

Фінансові та економічні детермінанти розвитку академічного підприємництва є основою для трансформації наукового потенціалу університетів у реальні комерційні продукти та послуги. Фінансова стабільність університетів, разом з доступом до багатоканальних ресурсів, створює умови для інтеграції інноваційної діяльності в економічні процеси. Однак цей процес значно ускладнюється без відповідних механізмів фінансування, які повинні бути адаптовані до швидкоплинних змін науково-технологічного ландшафту та ринкових вимог. Університети повинні мати можливість інтегрувати стратегії венчурного капіталу, де інвестори не лише підтримують окремі проекти, але й формують екосистему для довгострокових інвестицій у інноваційні технології, стартапи та дослідження, що має прямий економічний ефект. Важливим аспектом є формування нових моделей монетизації інтелектуальної власності, що дозволяють університетам отримувати прибуток від результатів наукових досліджень без втрати контролю над своїми розробками. Університети повинні ставати більш гнучкими в перетворенні наукових ідей на реальні комерційні проекти через створення механізмів оцінки вартості інтелектуальної власності, ліцензування технологій, та комерціалізації результатів досліджень через стартапи. Паралельно, зміцнення партнерства між університетами, державними інституціями та приватним сектором повинно бути закріплене на інституційному рівні. Підписання меморандумів про співпрацю, угод про спільне фінансування та інвестування в стартапи дозволяє створювати комплексну фінансову модель для підтримки інновацій, де університети виступають не лише як освітні та дослідницькі осередки, але й як стратегічні партнери в економічному розвитку регіонів і країн, що забезпечує не лише залучення фінансових ресурсів, але й створення сталих механізмів для підтримки інновацій на всіх етапах їх розвитку – від концептуальної ідеї до масштабування на ринку. Водночас економічна взаємодія між університетами та бізнесом сприяє створенню нових моделей бізнесу, які дозволяють університетам активно формувати нові економічні потоки і трансформувати наукові здобутки у бізнесові можливості.

Важливим аспектом розвитку академічного підприємництва є зміна культурних та соціальних установок у вищій освіті. Тому важливими є культурні та соціальні детермінанти. Традиційна орієнтація на академічні досягнення та навчання повинна поєднуватися з підприємницьким мисленням, що стимулює інновації і готовність до ризику. Важливу роль у цьому відіграють зміни в ментальності викладачів і студентів, а також їх готовність до співпраці з бізнесом і практичної реалізації наукових ідей. Університети повинні створювати середовище, яке заохочує підприємницький дух, відкритість до нових ідей та підтримку інноваційних ініціатив. Студенти мають можливість брати участь у наукових та бізнесових проектах, проводити дослідження, що мають практичне застосування, а також реалізовувати власні підприємницькі ініціативи, що дозволяє створити безперервний цикл між освітою, наукою та підприємництвом, що буде сприяти розвитку не тільки академічних, але й соціально-економічних інновацій. Культурні та соціальні детермінанти розвитку академічного підприємництва відображено в табл. 3.

Таблиця 3. Категорія культурних та соціальних детермінантів розвитку академічного підприємництва, запропоновано авторами

Категорія	Зміст
Культурні установки	Формування культури підприємництва в університетах, що підтримує інноваційність та креативність.
Менталітет викладачів і студентів	Зміна ставлення до підприємницької діяльності, підтримка ідей взаємодії з бізнесом та комерціалізації досліджень.
Соціальні ініціативи	Підтримка соціально значущих проєктів, спрямованих на вирішення актуальних соціальних проблем.
Інтеграція освіти, науки і бізнесу	Розвиток спільних платформ для обміну досвідом між науковцями, студентами і підприємцями.
Підтримка інклюзивності	Забезпечення рівного доступу до підприємницьких можливостей для різних соціальних груп.

Культурні та соціальні детермінанти є важливою складовою успішного розвитку академічного підприємництва, адже вони визначають не лише рівень готовності університетів до впровадження інноваційних ініціатив, але й сутність взаємодії між академічною спільнотою, бізнес-сектором та суспільством в цілому. Перехід від традиційної академічної орієнтації до більш підприємницької моделі вимагає глибоких змін у ціннісних орієнтирах студентів, викладачів і керівництва університетів. Необхідно формувати нову культуру, де визнання наукових досягнень поєднується з бажанням випробовувати нові ідеї, брати на себе відповідальність за ризики та шукати можливості для впровадження інновацій у реальному бізнес-середовищі. Таке перетворення вимагає зміни не лише в підходах до викладання і досліджень, але й у загальному ставленні до підприємництва як до невід'ємної частини академічної діяльності. Важливим аспектом є створення такої освітньої екосистеми, де підприємницька діяльність стає не просто можливістю для студентів, а природним продовженням їхнього навчання та досліджень. Університети повинні створювати простір для розвитку підприємницького мислення, заохочуючи студентів до участі в реальних бізнес-проєктах, створенні стартапів, а також пропонуючи механізми підтримки інноваційних ідей – від менторства до фінансування.

Такий процес передбачає не лише активну участь студентів у наукових та практичних дослідженнях, але й створення відповідних соціальних і культурних умов для їхнього розвитку. Зміна парадигми вищої освіти повинна включати не тільки стимулювання інновацій на рівні викладацької діяльності, а й активну взаємодію з підприємствами, інвесторами, а також місцевими та глобальними інноваційними хабами, що дозволить формувати культуру, в якій вчені, підприємці та бізнесмени працюють разом, сприяючи створенню нових продуктів і технологій, а також розвиваючи соціально-економічні інновації, здатні змінити суспільство. Інтеграція дозволяє створити безперервний цикл між академічною освітою, науковими дослідженнями та підприємницькою діяльністю. Вона сприяє формуванню нової когнітивної карти, де кожен академічний проєкт, кожне дослідження та ініціатива мають потенціал для

комерціалізації та соціального застосування. У результаті університети стають не лише осередками знань, але й активними агентами змін у соціально-економічному середовищі, що забезпечує гармонійний розвиток інновацій на рівні суспільства.

Сучасні технології стають важливим двигуном розвитку академічного підприємництва, саме тому в академічному підприємстві важливими є технологічні детермінанти. Інтернет-технології, великі дані, штучний інтелект, блокчейн та інші інноваційні розробки створюють нові можливості для науковців і підприємців. Університети, що активно інтегрують ці технології в свої дослідження та навчання, мають значні переваги на ринку інновацій [2-7]. Застосування сучасних технологічних рішень в управлінні університетами, наукових дослідженнях і підприємницьких ініціативах дозволяє значно підвищити ефективність розвитку академічного підприємництва, що відкриває нові можливості для комерціалізації наукових розробок, а також забезпечує інтеграцію університетів в глобальні технологічні мережі.

Технологічні детермінанти, що активно впроваджуються у процес академічного підприємництва, стали не лише інструментами для розвитку нових ідей, але й змінили саму природу наукових досліджень та їх інтеграції в бізнес-середовище. Інтернет-технології, штучний інтелект, блокчейн та інші передові технології не тільки розширюють можливості для здійснення наукових пошуків, але й створюють нові моделі взаємодії між академічною спільнотою, підприємствами та урядами, дозволяючи університетам ставати активними учасниками глобальних технологічних екосистем (табл. 4).

Застосування сучасних технологій у стратегічному управлінні університетами дозволяє забезпечити більш ефективне використання ресурсів, автоматизацію досліджень, а також спрощення процесів комунікації між дослідниками, підприємцями та потенційними інвесторами. Крім того, ці технології дозволяють створювати нові форми монетизації інтелектуальної власності, що відкривають доступ до світових ринків та дозволяють масштабувати академічні інновації без значних економічних бар'єрів.

Важливим є й аспект інтеграції університетів у глобальні технологічні мережі, де використання сучасних технологічних платформ, таких як цифрові хаби, інтернет-платформи для спільних досліджень, дозволяє створювати міждисциплінарні зв'язки і сприяє швидкому обміну знаннями та ресурсами. Таким чином, університети, що активно впроваджують технології у свої структури, здатні не лише генерувати інноваційні ідеї, але й забезпечувати їх оперативну комерціалізацію, перетворюючи дослідження в реальні продукти та послуги. Такі технології також надають можливість значно оптимізувати процеси трансферу технологій, створюючи більш прозорі та ефективні канали для передачі інновацій від науковців до підприємств, що сприяє швидкому впровадженню нових технологій у реальний сектор економіки. Таким чином, технологічна трансформація стає важливим фактором, який дозволяє університетам інтегруватися в глобальні ринки інновацій і активно брати участь у створенні нових економічних та соціальних моделей розвитку.

Розвиток академічного підприємництва в управлінській парадигмі вищої освіти є результатом взаємодії численних детермінант, які забезпечують

успішну реалізацію інноваційних ініціатив. Інституційна, організаційна, фінансова, соціальна та технологічна підтримка є важливими складовими, що формують ефективне середовище для розвитку академічного підприємництва. Розвиток таких ініціатив сприяє не лише підвищенню якості освіти, а й забезпечує університетам стабільне фінансування, інноваційний розвиток та інтеграцію в світову економіку знань.

Таблиця 4. Технологічні детермінанти розвитку академічного підприємництва, запропоновано авторами

Технології	Вплив на академічне підприємництво	Результати впровадження
Інтернет-технології	Забезпечують доступ до глобальних ресурсів і платформ для спільних досліджень та обміну знаннями	Створення міжнародних наукових консорціумів, розширення освітніх можливостей через онлайн-курси
Штучний інтелект	Допомагає автоматизувати наукові дослідження, аналізувати великі обсяги даних, прогнозувати результати експериментів	Прискорення наукових відкриттів, підвищення ефективності управлінських процесів в університетах
Блокчейн	Забезпечує прозорість і безпеку обміну даними, сприяє створенню децентралізованих систем управління інтелектуальною власністю	Гарантоване право на авторство, безпечна передача результатів досліджень, нові моделі фінансування наукових проєктів
Великі дані	Дозволяють проводити глибокий аналіз тенденцій у науці, економіці та суспільстві	Удосконалення прийняття рішень на основі аналітики даних, розробка персоналізованих освітніх програм
Інноваційні цифрові платформи	Стимулюють взаємодію між академічною спільнотою, підприємствами та урядовими структурами	Формування партнерських мереж, спільна реалізація дослідницьких проєктів
Глобальні технологічні екосистеми	Університети стають активними учасниками глобальних ініціатив, взаємодіючи з міжнародними партнерами	Інтеграція університетів у світовий ринок інновацій, підвищення конкурентоспроможності вищої освіти

У сучасному академічному підприємстві важливу роль відіграє створення партнерських відносин між університетами, бізнесом, урядами та іншими інституціями, що вимагає актуалізації партнерських та мережевих детермінант. Мережі, які включають науково-дослідні організації, стартапи, корпорації та державні структури, сприяють кращому доступу до ресурсів і ринків, а також полегшують обмін знаннями та інноваціями. Мережеві детермінанти також включають участь університетів у міжнародних колабораціях та консорціумах. Спільні проєкти з іншими університетами, підприємствами та державними органами сприяють створенню нових можливостей для комерціалізації досліджень і створення технологічних

інновацій. Крім того, такі партнерства забезпечують доступ до міжнародних фінансів, знань, а також дозволяють університетам бути частиною глобальних інноваційних ланцюгів, що збагачує їх дослідницький потенціал.

Таким чином, для розвитку академічного підприємництва університети повинні активно працювати над розбудовою партнерських відносин, створювати платформи для обміну досвідом, залучати інвесторів і технічних партнерів, а також сприяти розвитку відкритих інноваційних екосистем.

Партнерські та мережеві детермінанти стали основою для трансформації сучасного академічного підприємництва, оскільки вони дозволяють університетам розширювати свої можливості, залучати різноманітні ресурси та бути частиною глобальних інноваційних процесів. Спільна діяльність з підприємствами, державними інститутами та іншими академічними установами створює нові перспективи для комерціалізації наукових розробок, трансферу технологій та створення стартапів, що значно підвищує конкурентоспроможність університетів на світовому ринку інновацій.

Мережі співпраці не тільки забезпечують доступ до фінансів, але й відкривають можливості для колективної розробки інноваційних рішень, зокрема через спільні лабораторії, консорціуми та інкубатори. У цих умовах університети не лише генерують нові знання, але й активно взаємодіють із бізнес-середовищем, адаптуючи свої дослідження до конкретних потреб ринку та соціальних вимог, що дозволяє їм виступати не просто як академічні осередки, а як важливі учасники глобальних інноваційних мереж, що сприяє швидкому впровадженню інновацій у виробничі процеси та створенню високотехнологічних продуктів.

У цьому контексті особливо важливою є роль університетів у розвитку відкритих інноваційних екосистем, де університети, підприємства, стартапи та інші інституції обмінюються знаннями та технологіями без жорстких бар'єрів. Така взаємодія дозволяє не тільки прискорити трансфер інтелектуальної власності, а й забезпечити університетам доступ до новітніх технологій та кращих практик управління інноваціями.

Таким чином, інституційні партнери стають важливим елементом стратегії академічного підприємництва, де наукові та технологічні досягнення знаходять своє реальне втілення завдяки активній співпраці з іншими учасниками економічних та соціальних процесів. Важливо, що таке партнерство не тільки забезпечує матеріальні та фінансові ресурси, але й стає основою для створення інноваційних платформ, де відкриті інновації стають інструментом не лише для економічного розвитку, але й для розв'язання глобальних викликів сучасного світу.

Для успішного розвитку академічного підприємництва необхідне належне ресурсне забезпечення, включаючи фінансові, людські та матеріальні ресурси (ресурсні та інфраструктурні детермінанти). Одним із ключових ресурсів є інфраструктура університетів, що повинна бути орієнтована на підтримку інноваційних ініціатив, що включає в себе не лише наукові лабораторії та дослідницькі центри, а й бізнес-інкубатори, акселератори, інноваційні хаби, де студенти та науковці можуть трансформувати свої ідеї в бізнес-проекти. Окрім матеріальних умов, важливим є доступ до фінансування через гранти, венчурні

фонди, а також через механізми державної підтримки інновацій. Наявність чіткої системи фінансування інноваційних проєктів дозволяє університетам і підприємцям реалізувати свої ідеї на практиці, без постійної залежності від державного бюджету. Крім того, важливим аспектом є людський ресурс — кваліфіковані науковці, інженери, менеджери та підприємці, які здатні реалізувати інноваційні стратегії та бізнес-моделі. Не менш важливими є й інші інфраструктурні аспекти, такі як цифрові платформи для комунікації та співпраці, засоби для розвитку стартапів та підтримка інновацій на всіх етапах їхнього життєвого циклу — від ідеї до масштабування бізнесу.

Ресурсне та інфраструктурне забезпечення є ключовими детермінантами, які визначають ефективність і стійкість академічного підприємництва в сучасних умовах. Інфраструктура університетів не лише повинна забезпечувати базові матеріальні умови для наукових досліджень, але й створювати динамічне середовище, в якому інноваційні ідеї можуть не тільки народжуватися, але й швидко трансформуватися в життєздатні бізнес-моделі. Створення таких комплексних інноваційних екосистем, як бізнес-інкубатори, акселератори і технологічні хаби, дозволяє студентам і науковцям мати доступ до менторської підтримки, ресурсів та партнерських зв'язків, що стимулюють розвиток нових підприємств та стартапів.

Крім того, важливим є використання гнучких і багатофункціональних платформ для взаємодії, які сприяють більш ефективному обміну ідеями, дослідженнями і практичними рішеннями. Цифрові рішення, які інтегрують різноманітні аспекти підтримки підприємництва від ідеї до комерціалізації, не лише полегшують доступ до необхідних ресурсів, але й забезпечують університетам можливість швидко адаптуватися до швидко змінюваного ринкового середовища [1-4; 5-9]. Такі платформи можуть стати основою для створення глобальних мереж співпраці між університетами, підприємствами та іншими інституціями, що надають підтримку інноваційним ініціативам.

Фінансова складова в рамках ресурсного забезпечення має стати не просто підтримкою, а основою для масштабування і впровадження інноваційних проєктів на ринку. Доступ до капіталу через венчурні фонди, грантові програми та механізми державної підтримки надає можливість для реалізації амбітних дослідницьких ініціатив та технологічних рішень без необхідності довготривалої залежності від традиційних бюджетних потоків. Це дозволяє університетам здійснювати інноваційні трансформації та випускати на ринок нові продукти, послуги та технології, які задовольняють реальні потреби соціуму та економіки.

Одним із важливих компонентів ресурсного забезпечення є людський потенціал. Кваліфіковані науковці, інженери та підприємці, які володіють не тільки технічними, але й бізнес-навичками, здатні ефективно інтегрувати наукові досягнення у реальний сектор економіки. Університети повинні активно працювати над формуванням такого ресурсу, створюючи умови для розвитку міждисциплінарних навичок та співпраці між академічними та підприємницькими громадами.

Таким чином, розвиток академічного підприємництва вимагає комплексного підходу до формування інфраструктури, яка буде ефективно

підтримувати інноваційні ініціативи на всіх етапах їхнього життєвого циклу. Однак це не тільки про забезпечення доступу до фінансування або створення нових наукових лабораторій, але й про формування екосистеми, де інновації можуть бути успішно комерціалізовані, масштабовані та інтегровані в глобальні економічні ланцюги.

Висновки. Розвиток академічного підприємництва в управлінській парадигмі вищої освіти є важливим кроком на шляху трансформації університетів в активних учасників інноваційної економіки. Такий процес передбачає створення середовища, де інтегруються наука, освіта та бізнес, що дозволяє університетам не лише продукувати знання, але й ефективно їх комерціалізувати.

Успіх академічного підприємництва значною мірою залежить від сукупності взаємопов'язаних факторів, які визначають його динаміку та ефективність. Інституційні та організаційні умови формують основу для підтримки інноваційних ініціатив, створюючи науково-дослідницькі центри, бізнес-інкубатори та інші структурні елементи, що сприяють взаємодії між університетами, державою та бізнесом. Фінансова стабільність і доступ до багатоканального фінансування відкривають можливості для розвитку стартапів та впровадження інновацій, а також забезпечують ефективну монетизацію інтелектуальної власності університетів.

Важливу роль у розвитку академічного підприємництва відіграють культурні та соціальні зміни в університетському середовищі. Формування підприємницького мислення серед студентів і викладачів сприяє появі нових бізнес-ініціатив і соціальних інновацій. Перехід від традиційної академічної моделі до підприємницької вимагає готовності ризикувати, брати на себе відповідальність і шукати нові способи реалізації ідей у бізнес-контексті.

Технологічні зміни стають каталізатором для розвитку нових форм академічного підприємництва. Використання великих даних, штучного інтелекту та інших сучасних технологій значно розширює можливості для наукових досліджень і дозволяє університетам активно інтегруватися у глобальні ринки знань та інновацій. Крім того, партнерська співпраця з бізнесом, державними структурами та міжнародними організаціями створює нові можливості для фінансування і спільних досліджень, що значно прискорює трансфер технологій у реальний сектор економіки.

Таким чином, розвиток академічного підприємництва вимагає системного і комплексного підходу, що охоплює всі аспекти управління, організаційної культури, фінансування та технологій. Університети повинні адаптувати свої структури й стратегії до динамічних змін ринкового середовища, щоб забезпечити ефективну інтеграцію своїх наукових досягнень у практичний бізнес-контекст, що не лише підвищить конкурентоспроможність університетів на глобальному ринку, але й сприятиме розв'язанню актуальних соціально-економічних викликів сучасного світу, формуючи майбутнє на основі інновацій.

1. Беялов, Т. Е., & Подольна, В. В. (2017). Інтеграція системи вищої освіти України до освітнього простору ЄС. Вісник КНУТД спецвипуск. Серія «Економічні науки» VII Міжнародна

науково-практична конференція «Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти», 238-246.

2. Белялов, Т.Е. (2018). Феномен підприємницьких університетів та їх фінансова безпека. Вісник КНУТД спецвипуск. Серія «Економічні науки» VIII Міжнародна науково-практична конференція «Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти», 345-354.

3. Волошенюк, Л. В. (2019). Академічне підприємництво як ефективний механізм трансферу технологій: досвід університетів Ізраїлю. Актуальні проблеми інноваційної діяльності та трансферу технологій—від теорії до практики, 20.

4. Грищенко, І., Ганущак-Єфіменко, Л., Гнатенко, І., & Ребілас, Р. (2023). Управління дизайном середовищем розвитку інноваційного підприємництва в інтегрованих структурах в умовах післявоєнного відновлення. Financial and credit activity problems of theory and practice, 5(52), 341-352.

5. Жуков, С. А. (2017). Академічне підприємництво як фактор підвищення ефективності підприємств і формування інноваційного потенціалу економіки України. Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки, (33), 65-74.

6. Кирилюк, В. В. (2020). Академічне підприємництво в Україні: сучасний стан та проблематика. Вчені записки, (21), 105-116.

7. Кубай, О. Академічне підприємництво як фактор формування інноваційного потенціалу регіонального розвитку. Круглий стіл «Розвиток академічного підприємництва в закладах вищої освіти та наукових установах України»: Всеукраїн. фестиваль інновацій, (16 трав. 2019 р., м. Київ).-Київ, 2019.-С. 31-35.

8. Мисилук, В. (2022). Адаптація досвіду корпоративного підприємництва для розбудови академічного підприємництва. Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку, 226-230.

9. Bieliyalov, T. (2022). Optimization of innovation processes at industrial enterprises under the conditions of the martial law. Journal of Hygienic Engineering & Design, 41.

10. Gryshchenko, I. M., Hanushchak-Yefimenko, L. M., Scherbak, V. G., & Volianky O. Y. (2022). Mathematical modeling of increasing energy efficiency of the university in the energy hub knowledge system. Journal of Strategic Economic Research, (5), 34-43.

1. Bieliyalov, T. E., & Podolna, V. V. (2017). Intehratsiia systemy vyshchoi osvity Ukrainy do osvithnoho prostoru YeS. Visnyk KNUDT spetsvypusk. Seriiia «Ekonomiczni nauky» VII Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Efektyvnist orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu innovatsiinoho rozvytku vyshchoi osvity», 238-246.

2. Bieliyalov, T.E. (2018). Fenomen pidpriemnytskykh universytetiv ta yikh finansova bezpeka. Visnyk KNUDT spetsvypusk. Seriiia «Ekonomiczni nauky» VIII Mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiia «Efektyvnist orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu innovatsiinoho rozvytku vyshchoi osvity», 345-354.

3. Volosheniuk, L. V. (2019). Akademichne pidpriemnytstvo yak efektyvnyi mekhanizm transferu tekhnolohii: dosvid universytetiv Izrailliu. Aktualni problemy innovatsiinoi diialnosti ta transferu tekhnolohii—vid teorii do praktyky, 20.

4. Hryshchenko, I., Hanushchak-Yefimenko, L., Hnatenko, I., & Rebilas, R. (2023). Upravlinnia dyzain seredovyschem rozvytku innovatsiinoho pidpriemnytstva v intehrovanykh strukturakh v umovakh pislivoiennoho vidnovlennia. Financial and credit activity problems of theory and practice, 5(52), 341-352.

5. Zhukov, S. A. (2017). Akademichne pidpriemnytstvo yak faktor pidvyshchennia efektyvnosti pidpriemstv i formuvannia innovatsiinoho potentsialu ekonomiky Ukrainy. Visnyk Pryazovskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu. Seria: Ekonomiczni nauky, (33), 65-74.

6. Kyryliuk, V. V. (2020). Akademichne pidpriemnytstvo v Ukraini: suchasnyi stan ta problematyka. Vcheni zapysky, (21), 105-116.

7. Kubai, O. Akademichne pidpriemnytstvo yak faktor formuvannia innovatsiinoho potentsialu rehionalnoho rozvytku. Kruhlyi stil «Rozvytok akademichnoho pidpriemnytstva v zakladakh vyshchoi osvity ta naukovykh ustanovakh Ukrainy»: Vseukrain. festyval innovatsii, (16 trav. 2019 r., m. Kyiv).-Kyiv, 2019.-S. 31-35.

8. Mysyliuk, V. (2022). Adaptatsiia dosvidu korporativnoho pidpriemnytstva dlia rozbudovy akademichnoho pidpriemnytstva. Innovatsiine pidpriemnytstvo: stan ta perspektyvy rozvytku, 226-230.

9. Bielialov, T. (2022). Optimization of innovation processes at industrial enterprises under the conditions of the martial law. *Journal of Hygienic Engineering & Design*, 41.

10. Gryshchenko, I. M., Hanushchak-Yefimenko, L. M., Scherbak, V. G., & Volianyk O. Y. (2022). Mathematical modeling of increasing energy efficiency of the university in the energy hub knowledge system. *Journal of Strategic Economic Research*, (5), 34–43.